

Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Selfossi, 16 apríl 2025
UOS2503295/KBB
13.05.00

Umsögn – Mat á umhverfisáhrifum – Matsáætlun – Bryggja við Alviðruhamra

Framkvæmdalýsing

EP Power Minerals Iceland ehf. hyggst gera bryggju við Alviðruhamra á austanverðum Mýrdalssandi. Staðurinn er um 12 km vestan við ósa Kúðaflióts og suðvestan við Álftaver. Gert er ráð fyrir langri og mjórri rörabryggju sem nær um 2 km út í sjó og um 200 m langri viðlegu við enda hennar. Að bryggjunni verður vegur yfir sandinn frá efnistökusvæði á Háöldu við Hafursey. Utan við bryggjuna þarf svo að gera um 1 km langan brimvarnargarð til að skýla fyrir öldugangi, en svæðið er fyrir opnu hafi. Brimvarnargarðurinn verður á 16-20 m dýpi og því þarf mikið efni í gerð hans, um 3 milljónir m³, en þar af er áætlað að um hálf milljón m³ verði steypar einingar. Áætlað er að flytja út um 5 milljónir tonna af efni árlega og ætti efni námunnar að endast í um 30 ár miðað við þær forsendur.

Vatnamál

Umhverfis- og orkustofnun bendir á að framkvæma þarf áhrifamat fyrir öll vatnshlot sem framkvæmdin nær til. Fram kemur í matsáætlun að leitað verði álits sérfræðinga við mat á áhrifum á vatnaformfræðilega gæðapætti sjávarvatnshlotsins. Einnig þarf að fjalla þarf um vatnsformfræðilega gæðapætti allra þeirra straumvatnshlota sem til stendur að þvera, gefnar hafa verið út leiðbeiningar um aðferðir við mat á vatnaformfræðilegu ástandi straumvatnshlota sem notast skal við¹.

Gerð bryggju, viðlegukants og brimvarnargarðs eru dæmi um þætti sem geta haft áhrif á vatnsformfræðilega gæðapætti í strandsjávarhlotum.² Ekki hefur verið ákveðið hvaða matsþætti á að nota til að meta vatnsformfræðilegt ástand strandsjávarhlota á Íslandi. Því skal notast við þá almennu matsþætti sem reglugerð nr. 535/2011 setur fram þegar áhrif

¹ [Aðferðir við mat á mjög góðu vatnsformfræðilegu ástandi straum- og stöðuvatna.](#)

² [Leiðbeiningar um áhrifamat fyrir vatnshlot](#)

framkvæmda/starfsemi á vatnsformfræðilegt ástand strandsjávar er metið. Í reglugerðinni eru tveir gæðapættir settir fram, þ.e. sjávarföll og formfræðileg skilyrði. Vatnsformfræðilegir álagspættir geta verið margs konar. Dæmi um matspætti fyrir strandsjávarhlot væru stefna ríkjandi strauma, ölduhrif, breytileiki í dýpt, kornastærð, botngerð og gerð svæðis milli há- og lágflæðimarka sem landfylling og aðrar framkvæmdir geta haft áhrif á.

Í greinargerð kemur fram að í 2-4 km fjarlægð frá ströndinni verður starfsmannaaðstaða og verkstæði til að sinna viðhaldi á tækjum og búnaði. Umhverfis- og orkustofnun bendir á að gera þarf grein fyrir fráveitu frá aðstöðunni og möguleg áhrif hennar á viðtakann.

Stofnunin bendir á að mikilvægt sé að hugað verði vel að mengunarvörnum við framkvæmdina og m.a. gætt að því að olía eða önnur mengun berist ekki út í umhverfið.

Til þess að leyfisveitendur geti tryggt að leyfi séu í samræmi við lög nr. 36/2011 um stjórn vatnamála og vatnaáætlun Íslands 2022-2027³ þarf að liggja fyrir ítarlegt mat á áhrifum framkvæmdarinnar á viðkomandi vatnshlot sem leyfisveitandi tekur afstöðu til í leyfisveitingarferlinu. Framkvæmdaraðili þarf að meta áhrif fyrirhugaðra framkvæmda á þá gæðapætti sem skilgreindir hafa verið fyrir þau vatnshlot sem um ræðir til að meta hvort framkvæmdirnar munu valda því að vatnshlotin nái ekki umhverfismarkmiðum. Athugið að fjalla þarf um öll þau vatnshlot sem framkvæmdin nær til; strandsjávarhlot, straumvatnshlot og grunnvatnshlot. Umhverfis- og orkustofnun bendir á að stofnunin hefur gefið út leiðbeiningar um hvernig beri að framkvæma slíkt mat og eru þær aðgengilegar á heimasíðu stofnunarinnar. Minnir stofnunin á að umhverfismarkmið vatnshlota eru lagalega bindandi og má ástandi vatnshlota aldrei hnigna frá því sem umhverfismarkmið þeirra segja til um, hvorki tímabundið né varanlega.

Mengun

Geymslusvæði fyrir efnið verður í 2-4 km fjarlægð frá ströndinni, svæðið verður um 40 ha að stærð og hægt verður að geyma allt að 300.000 tonn af efni á svæðinu, svæðið verður óvarið fyrir veðri og vindum. Reiknað er með að efnið verði lagt út í alls fjóra, 800 m langa garða. Fram kemur í matsáætlun að til standi að prófa efnið í vindgöngum til að mæla viðloðnun og við hvaða vindstyrk það byrjar að hreyfast. Reglulega sé sandfok á Mýrdalssandi af náttúrulegum orsökum og möguleiki er að vinnsluefni fjúki og bætist við það þegar vindstyrkur er mikill.

Umhverfis- og orkustofnun telur mikilvægt að áhrif af sandfokinu verði skoðuð gaumgæfilega í umhverfismatsskýrslu og samlegðaráhrif með sandfoki sem nú þegar er á Mýrdalssandi af náttúrulegum orsökum. Skoða þarf áhrif sandfoks á loftgæði á svæðinu.

³ [Vatnaáætlun Íslands 2022-2027](#)

Dýpkanir

Í kafla 3.4 er fjallað um leyfi sem framkvæmdin er háð. Auk þess kemur fram í kafla 2 að innan grjótagarðanna þurfi að dýpka í um 7-8 metra dýpi og að svo geti þurft að grípa til viðhaldsdýpkanna við brimvarnargarðinn. Umhverfis- og orkustofnun bendir í á að nýting jarðefna af hafsbotni utan netlaga (115 m út frá stórstraumsfjöruborði) er leyfis skyld hjá Umhverfis- og orkustofnun, sbr. 6. gr. laga nr. 57/1998.

Varp í hafið/Landfylling

Fram kemur í matsáætlun að varp dýpkunarefna og náttúrulegra óvirkra efna í hafið, þ.e. fastra jarðefna, sé háð leyfi hjá Umhverfisstofnun. Vakin er athygli á því að Umhverfis- og orkustofnun hefur tekið við hlutverki Umhverfisstofnunar vegna umræddra leyfisveitinga eftir að síðargreind stofnunin var lögð niður með lögum.

Umhverfis- og orkustofnun vekur athygli á að samkvæmt 9. gr. laga nr. 33/2004 um varnir gegn mengun hafs og stranda er varp efna og hluta í hafið óheimilt. Umhverfis- og orkustofnun getur þó, að fenginni umsögn Hafrannsóknastofnunar, veitt leyfi til að eftirtöldum efnum og hlutum sé varpað í hafið:

- a) dýpkunarefnum,
- b) náttúrulegum, óvirkum efnum, þ.e. föstum jarðefnum sem ekki hafa verið unnin efnafræðilega og samsett eru úr efnum sem ólíklegt er að losni út í hafsvæðið,
- c) fiskúrgangi frá fiskverkunarstöðvum í landi, enda standi sérstaklega á.

Umhverfis- og orkustofnun vill vekja athygli á að með umsókn um varp í hafið og áður en framkvæmdir hefjast þurfa stofnuninni að berast upplýsingar samkvæmt viðauka I við leiðbeinandi reglur um meðferð dýpkunarefnis.⁴ Umhverfis- og orkustofnun getur ekki veitt leyfi til varps í hafið vegna fyrirhugaðra framkvæmda nema sýnt verði fram á að efnið falli undir a- eða b-lið 9. gr., þ.e. að um sé að ræða náttúruleg, óvirk efni, og upplýsingar berist samkvæmt viðauka I við leiðbeinandi reglur um meðferð dýpkunarefnis.

Loftslag

Í 4. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021 er fjallað um *efni umhverfismats* og taldir upp þeir umhverfisþættir sem fjalla skal um í matinu. Áhrif framkvæmdar á *loftslag* er einn þeirra þátta sem nauðsynlegt er að fjalla um. Í matsáætlun eru áhrif á loftslag ekki einn matsþátta.

Umfjöllun um loftslag þarf að miða að því að gera grein fyrir þeirri losun sem stafar af framkvæmdinni. Til losunar frá framkvæmd telst bæði *bein losun* frá framkvæmdinni (losun að

⁴ [Leiðbeinandi reglur um meðferð dýpkunarefnis](#)

umfangi 1) og hins vegar *óbein losun* frá framkvæmdinni (losun að umfangi 2 eða 3). Til óbeinnar losunar telst til að mynda losun frá aðkeyptri orku og óbein losun í virðisbætti.

Fram kemur í matsskýrslu að til standi að nota efnið úr efnistöku til að minnka losun gróðurhúsalofttegunda við sementsframleiðslu á meginlandi Evrópu. Stofnunin telur að ekki sé forsendur fyrir því að tala um að efnið muni minnka losun annars staðar þegar ekki er búið að meta það hver losunin verði af framkvæmdinni. Ekki sé hægt að halda fram jákvæðum áhrifum á loftslag þegar slíkt mat hefur ekki farið fram. Í umhverfismatsskýrslu þarf að fjalla um áhrif ólíkra valkosta á loftslag, meðal annars byggingu og gerð brimvarnargarðs, bryggju, vinnuhafnar og flutning efnis. Meðal annars um mögulegan flutning á efni erlendis frá hvort sem um er að ræða steypar einingar eða grjót og síðar flutning á sandi til meginlands Evrópu.

Umhverfis- og orkustofnun leggur áherslu á að fjallað verði um áhrif framkvæmdarinnar á loftslag í umhverfismatsskýrslu.

Grunnvatnstaka

Fram kemur í matsáætlun að vatn fyrir svæðið verður aflað með borholum á staðnum. Ekki er ljóst hver ferskvatnspörf verður en sökum lektar í hrauni og lítillar hæðar yfir sjávarmáli er tiltölulega þægilegt að nálgast vatn við Alviðruhamra. Vatn yrði notað til neyslu og í almenn þrif á vélum og búnaði.

Umhverfis- og orkustofnun bendir á að grunnvatnstaka kann að vera leyfisskyld á grundvelli V. kafla laga um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í lörðu nr. 57/1998. Sé grunnvatnstaka ekki leyfisskyld á grundvelli VII. kafla laganna ber landeiganda þó að tilkynna Umhverfis- og orkustofnun um fyrirhugaðar jarðboranir og aðrar meiri háttar framkvæmdir vegna þessa.

Samantekt

Umhverfis- og orkustofnun leggur áherslu á að mikilvægi þess að í umhverfismatinu sé gert áhrifamat fyrir öll þau vatnshlot sem framkvæmdin hefur áhrif á. Stofnunin telur einnig jákvætt að leitað sé sérfræðialits við mat á áhrifum á vatnsformsfræði, sérstaklega til að ákvarða matsþætti fyrir vatnsformsfræðilega gæðapætti strandsjávarhlota. Að mati Umhverfis- og orkustofnunar ætti áhrif á loftslag að vera einn af matsþáttum í umhverfismatinu.

Virðingarfyllt,

Kristín Björk Birgisdóttir

sérfræðingur

Edda Sigríður Freysteinsdóttir

sérfræðingur